

REGERINGSKANSLIET

Rådspromemoria

Justitiedepartementet

Polisenheten

Rådets möte för rättsliga och inrikes frågor (RIF) den 21 april 2016

Dagordningspunkt 4. a

Rubrik: Kommissionens meddelande "Kraftfullare och smartare informationssystem för gränser och säkerhet"

Dokument: Det har ännu inte presenterats något dokument för behandlingen i rådet.

Tidigare dokument: Kommissionens meddelande COM(2016) 205 final "Stronger and Smarter Information Systems for Borders and Security"

Tidigare behandlad vid samråd med EU-nämnden: -

Tidigare behandlad vid överläggning med eller information till riksdagsutskott: -

Bakgrund

EU har under det senaste året utsatts för omfattande migrationsströmmar, samtidigt som ett flertal stora terroristattacker drabbat medlemsstaterna, senast i Bryssel den 22 mars. Konflikten i Syrien har dels dramatiskt ökat antalet migranter som tagit sig in i EU, samtidigt som ett stort antal EU-medborgare åkt motsatt väg för att delta i konflikten, så kallade utländska stridanden. Detta har lett till insikten att gränskontroll, migrationshantering och brottsbekämpning är områden som måste hanteras i sin helhet, snarare än i olika stuprör.

En nyckelåtgärd för att uppnå detta är att de informationssystem som i dag används av de olika myndigheterna ska länkas samman, och bli "interoperabla". Detta har fastslagits av Europeiska rådet och av rådet för rättsliga och inrikes frågor (RIF-rådet) i deras respektive slutsatser efter terrordåden i Paris och Bryssel.

I dag finns ett antal informationssystem som ska ge de behöriga myndigheterna tillgång till relevant information i de olika verksamheterna som har många beröringspunkter. Systemen har dock brister. De har utvecklats vid olika tidpunkter för olika behov och olika användare. Systemen är baserade på olika rättsliga instrument och bygger på olika tekniska och verksamhetsmässiga lösningar. Bristen på ett enhetligt angreppssätt och horisontell samordning har lett till dagens situation med ”stuprörslösningar” för informationshantering som försvårar eller förhindrar en effektiv verksamhet. Den senaste tidens ökade migrationsströmmar och inträffade terrordåd har medfört att frågorna om en effektiv informationshantering har flyttat upp på agendorna.

Med meddelandet vill kommissionen starta en diskussion om hur EU:s informationssystem bättre ska kunna stödja skyddet av de yttre gränserna och den inre säkerheten. Det är en utmaning att bygga en ”starkare och smartare” informationshantering som samtidigt uppfyller dataskyddsregelverkets krav på bl.a. ändamålsbegränsning.

Vid rådsmötet planeras en riktlinjedebatt om kommissionens meddelande.

Rättslig grund och beslutsförfarande

Inte tillämpligt eftersom meddelandet inte innehåller något förslag till beslut.

Svensk ståndpunkt

Regeringen välkomnar kommissionens ambition att uppnå ökad enhetlighet i informationshanteringen, något som Sverige också drev som en viktig prioritering under det svenska ordförandeskapet i EU 2009. Regeringen anser att detta är en nyckelåtgärd för att skydda den inre säkerheten, inte minst i en tid då det råder stort ut- och inflöde av personer i Schengenområdet.

Regeringen bedömer därför att Sverige kan välkomna kommissionens meddelande som ett bidrag till att strukturera diskussionen. Detta behövs för att på sikt kunna föreslå och genomföra konkreta åtgärder och lösningar på de problem som beskrivs i meddelandet, en problemformulering som regeringen delar.

Många av de åtgärder som beskrivs pågår redan inom ramen för olika arbetsgrupper och projekt men har kommit olika långt. Därför måste både prioriteringar och ansvar för åtgärderna diskuteras, i syfte att undvika dubbelarbete.

Kommissionens förslag om att inrätta en särskild expertgrupp för att ta sig an de mer långsiktiga frågorna om interoperabilitet kan också

välkomnas. Det kan dock ifrågasättas om samtliga frågeställningar kan hanteras inom en och samma expertgrupp. Dessutom måste arbetet skötas inom givna institutionella ramar och fastlagda beslutsprocesser.

Regeringen anser att skyddet av den personliga integriteten, såsom fastslagen i EU:s stadga för grundläggande fri- och rättigheter, måste respekteras. Integritets- och dataskyddsfrågorna är centrala och styrande i all diskussion som rör informationshantering. Sverige delar uppfattningen att modern teknik kan lösa många av de utmaningar som ställs upp av lagstiftningen för att säkerställa balansen mellan effektivitet och integritetsskydd. Tekniken måste klara mycket högt ställda krav på säkerhet och tillförlitlighet så det inte finns risk för positiva falska träffar eller dataläckage. Regeringen kommer att bevaka dessa frågor nogsamt i den fortsatta diskussionen, bland annat genom krav på att begränsa antalet datapunkter och begränsa kretsen som har tillgång till uppgifterna till ett minimum. Det får aldrig råda något tvivel om att uppgifterna endast används för det syfte de samlats in.

Samtidigt måste man ta hänsyn till att det krävs omfattande och kostsamma åtgärder i medlemsstaterna för att genomföra lösningarna i deras it-miljöer, som ofta har betydande inslag av äldre teknik ("arvet"). Det är viktigt att få en bättre bild av dessa kostnader. Detta tar tid, vilket också är anledningen till att arbetet hittills har gått långsamt.

Europaparlamentets inställning

Europaparlamentets inställning är inte känd ännu.

Förslaget

Meddelandet beskriver fyra problemområden, "utmaningar", och olika sätt att angripa dem.

Brister hos existerande system kräver enligt kommissionen att genomförandet intensifieras genom bl.a. förstärkt uppföljning och sanktioner, men också att överväganden görs om att förbättra systemens funktionalitet, vilket i sin tur kan kräva en översyn av lagstiftningen.

Glapp mellan systemen bör enligt kommissionen, där så krävs, åtgärdas genom utveckling av ytterligare system.

Svårigheter för verksamheten att använda de existerande systemen och få tillgång till informationen när den behövs beror på spretiga lösningar och olika förutsättningar för att konsultera systemen. Detta kan enligt kommissionen lösas genom utveckling av frågefunktioner på nationell nivå som spänner över flera system samtidigt som de

endast ger tillgång till den lokaliserade informationen utifrån syfte och behörighet hos användaren.

Den fragmentering av systemlösningarna som beror på olika organisatoriska, rättsliga och politiska förutsättningar kan leda till "blinda fläckar" och bristande överblick över informationen. Därför krävs enligt kommissionen ytterligare steg på väg mot interoperabilitet, genom en större integration av lösningarna för informationshantering. Det kan ske genom att systemen kan fås att kommunicera med varandra för att använda "varandras" information och därmed undvika dubbellagring, minska kostnaderna och öka informationskvaliteten. Systemen kan också dela på vissa funktioner såsom lagring av data och tjänster för exempelvis matchning av biometri.

Kraven på dataskydd kommer enligt kommissionen att kunna tillfredsställas genom den utveckling som skett på it- och informationssäkerhetsområdet i kombination med den nya, harmoniserade dataskyddslagstiftning som träder i kraft inom kort.

I meddelandet listar kommissionen 34 konkreta åtgärdsförslag, av vilka ett antal redan är pågående. Över hälften av åtgärderna gäller förbättringar av existerande informationssystem, medan en knapp fjärdedel gäller utveckling av nya informationssystem respektive steg mot ökad interoperabilitet.

Sju av åtgärderna avser ökade ansträngningar i medlemsstaternas och vid Europol för genomförande av redan beslutade informationssystem. 17 åtgärdsförslag är tänkta att hanteras av kommissionen, i vissa fall tillsammans med Europol eller eu-LISA. Dessa åtgärder avser både utredning av möjligheter till förbättringar inom ramen för nuvarande reglering, utveckling av förbättrade lösningar likaledes inom gällande regelverk samt förberedande av förslag till översyn av lagstiftning där det är nödvändigt. Tre åtgärder avser beslut om nya rättsakter. Av dessa är en nära antagande medan två är under förhandling.

Sju åtgärder avser steg i riktning mot ökad interoperabilitet. Där föreslår kommissionen bl.a. att den ska inrätta och leda en särskild expertgrupp med deltagande från eu-LISA, medlemsstaterna och EU-institutionerna. Expertgruppen föreslås få i uppdrag att hantera både rättsliga, tekniska och operativa aspekter på olika lösningar för att uppnå interoperabilitet mellan informationssystemen.

Gällande svenska regler och förslagets effekter på dessa

Inte tillämpligt eftersom meddelandet inte innehåller något förslag till beslut. De lagstiftningsärenden som nämns är antingen under förhandling eller står inför beslut inom kort. De åtgärder som därefter

kan komma att avse ny eller förändrad lagstiftning kommer att få behandlas var för sig inom ramen för ordinarie lagstiftningsförfarande.

Ekonomiska konsekvenser

Meddelandet innehåller inte något förslag till beslut, men de åtgärder som kommissionen vill starta en diskussion kring kommer att innebära kostnader för både statens budget och EU-budgeten. Se kommande faktapromemoria.